

בש"פ 1159/17 - מדינת ישראל נגד ישראל אוזיפה

בבית המשפט העליון

בש"פ 1159/17

כבוד השופטת ד' ברק-ארז
מדינת ישראל

לפני:
העוררת:

נגד

ישראל אוזיפה

המשיב:

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
מיום 2.2.2017 במ"ת 25166-07-15 שניתן על-ידי כב'
השופט ב' שגיא

ז' בשבט התשע"ז (3.2.2017)
עו"ד חיים שוייצר, עו"ד אלכסנדרה קרא, עו"ד נתנאל
בוג'ו
עו"ד ניר שניידרמן, עו"ד עדן פוליטקין

תאריך הישיבה:
בשם העוררת:
בשם המשיב:

החלטה

1. בפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 2.2.2017 (מ"ת 25166-07-15, השופט ב' שגיא), שהורה על העברת המשיב למעצר במתכונת של פיקוח אלקטרוני.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 13.7.2015 הוגש כנגד המשיב ו-16 אחרים כתב אישום במסגרת הפרשה המסועפת המכונה "פרשת 512". בהמשך, תוקן כתב האישום פעמיים. עובדות כתב האישום, הכולל 13 אישומים בסך הכול, הובאו בהרחבה במספר החלטות שניתנו בבית משפט זה, לרבות החלטתי בבש"פ 8806/16 מדינת ישראל נ' אברג'יל (28.11.2016). כמפורט

עמוד 1

שם, כתב האישום מייחס לנאשמים בו מכלול של עבירות חמורות, ובכלל זה עבירות המתה, אלימות וסמים, שבוצעו לכאורה במסגרת ארגון פשיעה בינלאומי רב-זרועות שבראשו עמד יצחק אברג'יל (להלן: הארגון).

3. למשיב - הנאשם 4 בכתב האישום - מיוחסים חמישה מהאישומים: הראשון - הנסב על פעילותו הכללית של הארגון; השלישי - הנסב על ניסיון לרצוח את זאב רוזנשטיין (שהיה מסוכסך עם ראשי הארגון) בשנת 2003; הרביעי - הנסב על ניסיון רצח נוסף של רוזנשטיין משנת 2003, שהוביל למותם של שלושה עוברי אורח ולפציעתם של רבים אחרים; וכן האישומים השביעי והאחד-עשר - הנסבים על עסקאות סמים בינלאומיות שערך הארגון. בגין המעשים המפורטים באישומים אלה יוחסו למשיב העבירות הבאות: מנהל בארגון פשיעה לפי סעיף 2(א)(1) לחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003 (להלן: חוק ארגוני פשיעה); סיוע לאחר מעשה במסגרת ארגון פשיעה לפי סעיף 260 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) וסעיף 3 לחוק ארגוני פשיעה; סיוע לרצח במסגרת ארגון פשיעה לפי סעיפים 300(א)(2) ו-31 לחוק העונשין וסעיף 3 לחוק ארגוני פשיעה; סיוע לפציעה בנסיבות מחמירות במסגרת ארגון פשיעה לפי סעיפים 334, 335(א)(2) ו-31 לחוק העונשין וסעיף 3 לחוק ארגוני פשיעה; סיוע לגרימת חבלה של ממש במסגרת ארגון פשיעה לפי סעיפים 380 ו-31 לחוק העונשין וסעיף 3 לחוק ארגוני פשיעה (ריבוי עבירות); קשירת קשר לפשע במסגרת ארגון פשיעה לפי סעיפים 449(א) לחוק העונשין וסעיף 3 לחוק ארגוני פשיעה; ייצוא, ייבוא, מסחר והספקה במסגרת ארגון פשיעה לפי סעיף 13 לפקודת הסמים המסוכנים וסעיף 3 לחוק ארגוני פשיעה.

4. להשלמת התמונה יוער כי בשנת 2008 הוגש כנגד המשיב ושלושה אחרים, בהם יצחק ומאיר אברג'יל, כתב אישום במדינת קליפורניה שבארצות-הברית הנסב על פעילותם בארגון. על רקע זה הגישה ממשלת ארצות-הברית בקשה להסגיר לידיה את המשיב והאחרים. המשיב נעצר אולם בהמשך שוחרר למעצר בית בתנאים מגבילים, שבו שהה בעת שהתמשך הליך ההסגרה. בסופו של אותו הליך קבע בית המשפט המחוזי כי המשיב והאחרים הם בני הסגרה, והערעור על כך נדחה בבית משפט זה (ע"פ 6717/09 אוזיפה נ' היועץ המשפטי לממשלה (6.12.2010)). לאחר הסגרתו שהה המשיב במעצר בארצות-הברית במשך כשנתיים, ולאחר שהסתיים משפטו שם נגזר עליו עונש מאסר של למעלה משבע שנים, שאותו ריצה בישראל. מאסר זה הסתיים בחודש ינואר 2016, אולם זמן קצר טרם שחרורו נעצר המשיב במסגרת ההליך הנוכחי.

5. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המדינה בקשה לעצור את המשיב עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. הליכי המעצר עד תום ההליכים פורטו לאחרונה על ידי השופט א' שהם בבש"פ 9841/16 מדינת ישראל נ' אברג'יל (2.1.2017). אסתפק בכך שאציון כי נוכח היקפם של חומרי החקירה בפרשה ובעיות ייצוג שונות של חלק מהנאשמים, נדחה הדיון בבקשת המעצר של המשיב מעת לעת. כך, בחלוף תשעה חודשים מתחילת מעצרו של המשיב טרם התקבלה החלטה בבקשה למעצר עד תום ההליכים בעניינו. מעצרו הוארך בהסכמה בבית משפט זה, ב-45 ימים (בש"פ 2865/16, השופט מ' מזוז).

6. ביום 15.5.2016 הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני ואנושי. המדינה הגישה ערר על החלטה זו, כמו גם על החלטה קודמת שבה נקבע כי ביחס לחלק מן האישומים המיוחסים למשיב קיימת חולשה ראיתית. ביום 23.5.2016 הורה בית משפט זה על החזרת הדיון לבית המשפט המחוזי לשם הגשת תסקיר בעניינו של המשיב ובחינה מחודשת של האפשרות למעצר בפיקוח אלקטרוני (בש"פ 3925/16, השופטת ע' ברון). המשיב נותר בינתיים במעצר מאחורי סורג ובריח. בתסקיר שהוגש המליץ שירות המבחן שלא להסתפק במעצר בפיקוח אלקטרוני.

7. ביום 30.6.2016, לאחר שנערך דיון מחודש בנושא בבית המשפט המחוזי, הוא הורה בשנית על מעצרו של המשיב

בפיקוח אלקטרוני. ערר שהגישה המדינה על ההחלטה התקבל בבית משפט זה, שקבע כי קיימת תשתית לכאורית באשר לאישומים המייחסים למשיב עבירות של מנהל בארגון פשיעה וסיוע לרצח (בש"פ 5273/16, השופט צ' זילברטל). כמו כן, נקבע כי נשקפת מן המשיב מסוכנות משמעותית וכי קיים בעניינו חשש משמעותי מהימלטות מאימת הדין ומשיבוש הליכי משפט. על כן, בית משפט זה הורה על מעצרו של המשיב עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, וכן נעתר לבקשת המדינה להארכת מעצרו בתשעים ימים נוספים.

8. ביום 22.9.2016 ניתנה החלטה שהורתה על הארכת מעצרו של המשיב בתשעים ימים נוספים (בש"פ 6997/16, השופט זילברטל).

9. ביום 13.10.2016 הגישה המדינה בקשה רביעית להארכת מעצרו של המשיב בתשעים ימים נוספים. ביום 2.1.2017 הורה השופט שהם על עריכת תסקיר מעצר עדכני בעניינו של המשיב, שבמסגרתו תיבחן התאמתו למעצר בפיקוח אלקטרוני (בש"פ 9841/16 הנזכר לעיל). בהמשך לכך, הורה השופט שהם כי המשיב יהיה נתון במעצר עד להחלטה אחרת בעניינו. החלטה זו ניתנה בשים לב לשני היבטים בעניינו של המשיב - ראשית, העובדה שהמשיב היה עצור, נכון לאותה עת, כשנה וחצי כאשר שמיעת ההוכחות טרם החלה; ושנית, העובדה שמאיר אברג'יל, נאשם בכיר נוסף בפרשה, נעצר בינתיים בפיקוח אלקטרוני.

10. בהמשך להחלטה זו, הגיש שירות המבחן תסקיר עדכני בעניינו של המשיב. מהתסקיר עלה כי שירות המבחן התרשם שדפוסי חשיבה וקודים עבריינים שהפנים המשיב לאורך השנים מהווים גורם מגביר סיכון בעניינו. לצד זאת, שירות המבחן התרשם כי המשיב חש מחויבות גבוהה כלפי בני משפחתו ואף הביע מחויבות לשמירה מוקפדת על תנאי מעצרו בפיקוח אלקטרוני, ככל שייקבעו. שירות המבחן ציין כי התרשם שהמפקחים המוצעים (אחיו של המשיב, דודתו ובן דודו, וכן חבר משפחה) מחויבים לתפקיד הפיקוח ולאחריותם במסגרתו וכי הם מכירים בסיכון המשמעותי הנשקף מהמשיב בכל הנוגע לאורח החיים העברייני שניהל. עם זאת, שירות המבחן התרשם כי נוכח אופי העבירות המיוחסות למשיב ומאפייניו נראה כי יכולתם של המפקחים לבסס השפעה ממשית על בחירותיו לאורך הזמן תהא מוגבלת. על כן, שירות המבחן המליץ שלא להסתפק במעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני.

11. ביום 2.2.2017 נתן בית המשפט המחוזי את ההחלטה מושא הערר שבפני. בית המשפט המחוזי הורה על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני בעיר רמלה, בפיקוחם של ארבעת המפקחים המוצעים ובכפוף לשורת תנאים מגבילים. בית המשפט המחוזי קבע כי החלטתו מבוססת על מספר טעמים מצטברים: השוואה בין המשיב למאיר אברג'יל, כמתואר לעיל; פרק הזמן המשמעותי שבו עצור המשיב והצפי לניהולו המורכב של התיק העיקרי, ובפרט העובדה שטרם החל הליך ההוכחות; התרשמותו מהמפקחים המוצעים; והעובדה שהמשיב שהה בעבר בתנאי ערובה ועמד בהם באופן מלא. בית המשפט המחוזי הוסיף וציין כי ביחס לכל המעורבים בפרשה אשר הועברו למעצר בפיקוח אלקטרוני ניתנו תסקירים דומים במהותם אשר לא הומלץ בהם על מעצר בפיקוח אלקטרוני, וכי בנסיבות הפרשה קיים חשש מובנה מפני מתן המלצה שכזו. בהמשך לכך נקבע כי הבחינה שעל בית המשפט לערוך היא רחבה יותר מזו שעורך שירות המבחן.

12. להשלמת התמונה יוער כי ביום 2.2.2017 עיכב בית המשפט המחוזי את כניסתה לתוקף של ההחלטה האמורה עד ליום 3.2.2017 בשעה 10:30. בנסיבות אלה התקיים בפני הדיון בערר בבוקר יום ו', 3.2.2017, ובסיומו הוריתי כי המשיב יישאר במעצר מאחורי סורג ובריח עד למתן החלטה אחרת על ידי.

13. המדינה טוענת כי בית המשפט המחוזי שגה כאשר הורה על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני, בניגוד להמלצתו של שירות המבחן. לשיטת המדינה, מתקיימות בעניינו של המשיב כלל עילות המעצר בעוצמה גבוהה ביותר – מסוכנות, חשש משיבוש הליכי משפט וחשש מהימלטות מאימת הדין. בפרט, המדינה מצביעה על החשש מפני השפעה על עדים בנסיבות שבהן עדויותיהם המרכזיות של עדי המדינה בפרשה צפויות להישמע בקרוב בהליך ההוכחות. המדינה מדגישה כי כתב האישום מלמד על מרכזיותו של המשיב בארגון הפשיעה שעל פעילותו נסבה הפרשה, ועל כן היא טוענת כי נשקפת ממנו מסוכנות רבה. המדינה טוענת כי עצימותן של עילות המעצר האמורות ביחס למשיב הן שמבחינות אותו ממאיר אברג'יל, אשר נעצר כאמור לאחרונה בפיקוח אלקטרוני. לטענת המדינה, נכון הדבר שהמשיב ומאיר אברג'יל מצויים שניהם ב"דרג הניהולי" של הארגון, אך למעשה המשיב הוא נאשם "בכיר" יותר ממאיר אברג'יל, בין היתר בשל מעורבותו הישירה בתחומים של סמים ו אלימות, להבדיל מהיבטים "כלכליים" של הארגון.

14. מנגד, המשיב טוען כי אין מקום להתערב בהחלטתו של בית המשפט המחוזי. בעיקרו של דבר, הוא סבור כי צדק בית המשפט המחוזי בהשוואה שערך בינו לבין מאיר אברג'יל. בהקשר זה בא-כוחו של המשיב אף הצביע על כך שבדיון שהתקיים בעניינו של מאיר אברג'יל בבית המשפט המחוזי טענה המדינה כי הוא בכיר יותר מהמשיב. לצד זאת, המשיב טוען כי אף נאשמים אחרים בכתב האישום שלהם מיוחסת מעורבות באישום הנסב על עבירת הרצח שוחררו למעצר בפיקוח אלקטרוני. באופן יותר ספציפי הפנה המשיב לנאשם 9, גולן אביטן (להלן: אביטן), שלו מיוחסת עבירות של רצח וניסיון רצח במסגרת האישומים השלישי והרביעי (בהשוואה למשיב שמואשם בהקשר זה בסיוע לרצח במסגרת ארגון פשיעה). בית המשפט המחוזי הורה על מעצרו של אביטן בפיקוח אלקטרוני ביום 30.6.2016, בד בבד עם החלטתו הראשונה על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני. ערר שהגישה המדינה על החלטה בעניינו של אביטן נדחה בבית משפט זה על ידי השופט זילברטל (בבש"פ 5273/16 הנזכר לעיל).

15. עוד טוען המשיב כי שחרורו לחלופת המעצר המוצעת עמד בעבר במבחן בעת ששהה באותו מקום ובאותם תנאים מגבילים (ואף בפיקוחם של אותם המפקחים) בתקופה שבה המתין להכרעה בהליך ההסגרה שהתנהל בעניינו. בכך הוא הוכיח, לשיטתו, כי ניתן לתת בו אמון, על אף שמעל ראשו ריחף גם אז איום משמעותי לשלילת חירות.

16. לבסוף, המשיב מצביע על התמשכותו הצפויה של ההליך, ועל כך שהוא – בשונה מנאשמים רבים אחרים – ערוך לתחילת משפטו זה כשנה וחצי.

17. בתשובתה, הבהירה המדינה כי היא עומדת על כך שלהשקפתה המשיב נחשב "בכיר" יותר ממאיר אברג'יל, וכי כל אמירה אחרת בנושא מקורה בטעות. באשר להתמשכות ההליכים הדגישה המדינה כי על אף קשיים מסוימים בניהול ההליך (הכרוכים בין היתר בשחרורה של הסנגוריה הציבורית מייצוגו של יצחק אברג'יל, ראו: ע"פ 1064/17 הסנגוריה הציבורית נ' בית המשפט המחוזי בתל אביב (8.2.2017)) תתחיל שמיעת ההוכחות במועד שנקבע לכך – היינו ביום 5.2.2017. להשלמת התמונה יצוין כי חרף הקשיים האמורים הליך ההוכחות אכן החל במועד זה והוא קבוע להמשך במתכונת של שלושה דיונים בשבוע (בכפוף לשינויים שנעשו בסדר שמיעת העדויות בשלב זה).

18. לאחר שבחנתי את הדברים, ולא בלי התלבטות, הגעתי לכלל מסקנה שיש לדחות את הערר.

19. כבר בפתח הדברים יש להבהיר שאין להקל ראש במסוכנות המיוחסת למשיב. מסוכנות זו נלמדת הן מחומרת האישומים המיוחסים לו והן מעצם מעמדו הבכיר בארגון, והיא זו שאף עמדה בבסיס ההחלטה לעצור את המשיב עד תום ההליכים בשלבים מוקדמים יותר של הפרשה. זהו למעשה השיקול המרכזי השוקל כנגד מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני.

20. יחד עם זאת, כידוע, בהליכי מעצר יש בחלוף הזמן כדי לשנות את נקודת האיזון - אף כאשר עסקינן בנאשם המיוחסות לו עבירות חמורות וקשות (ראו למשל: בש"פ 711/10 מדינת ישראל נ' חייבטוב (7.3.2010); בש"פ 6895/12 מדינת ישראל נ' טאהא (24.9.2012)). בעת הזו אנו מצויים כשבעה חודשים לאחר ההחלטה על מעצרו של המשיב עד תום ההליכים. המשיב שוהה במעצר מזה כשנה וחצי, וזאת לאחר מספר שנים שבהן שהה במעצר ובמאסר בגין ההליך הפלילי שהתנהל כנגדו בארצות-הברית. המשפט המורכב הנסב על כתב האישום הנוכחי אך החל בימים האחרונים ויש להניח כי הוא צפוי להתפרש על תקופה לא מבוטלת (וזאת חרף מאמציה של המדינה לעשות כל שביכולתה לקידום ההליכים). בהתאם לכך, בהחלטה שניתנה לפני כחודש על ידי השופט שהם נקבע כי "הגיעה השעה לבחון את האפשרות להורות על מעצרו של המשיב 2 [המשיב - ד' ב' א'] בתנאי פיקוח אלקטרוני" (שם, בפסקה 16). זוהי נקודת המוצא שהנחתה את בית המשפט המחוזי בעת שדן בשאלת המעצר בפיקוח אלקטרוני. איני יושבת כערכאת ערעור על החלטתו של השופט שהם ועל כן זוהי למעשה נקודת המוצא גם להחלטתי. על רקע זה, אני סבורה כי אין מקום להתערב בהחלטתו של בית המשפט המחוזי.

21. אכן, טענות המדינה בעניין החשש מפני הימלטות בנסיבות העניין הטרידו אותי. עם זאת, נתתי דעתי לכך שחרף ההמלצה השלילית של שירות המבחן ביחס למעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני, עיון בתסקיר מטעמו מצביע על הכרה בהיבטים חיוביים, בפרט ביחס למפקחים המוצעים ולמחויבות ההדדית ששוררת בינם לבין המשיב. יוזכר, כי מפקחים אלה עמדו בעבר במבחן הפיקוח, במסגרת הליך ההסגרה של המשיב. יש בכך כדי לחזק את האמון שניתן לתת בהם - ואף במשיב עצמו (ראו: בש"פ 2798/08 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 23 (27.3.2008)). כמו כן, יוזכר כי בית המשפט המחוזי הטיל על המשיב ועל המפקחים שורה ארוכה של תנאים מגבילים (ובכלל זה ערבויות כספיות המגיעות במצטבר לסך של מיליוני שקלים) שיש בהם כדי לתת מענה מסוים לחששות שהובעו בטיעוני המדינה. לא למותר להזכיר כי בפיקוח האלקטרוני יש כדי ליתן מענה "מייד" ואפקטיבי לחשש שעניינו הימלטות, להבדיל מפיקוח אנושי בלבד.

22. חלק גדול מן הדיון בפני נסב על הטענות להשוואה בין המשיב למאיר אברג'יל, אשר כאמור מוגדר כחלק מהדרג הבכיר בארגון ונעצר אף הוא בפיקוח אלקטרוני (בנוסף למעורבים אחרים בפרשה שנעצרו במתכונת זו, אם כי הם אינם משתייכים ל"דרג הניהולי" של הארגון). אקדים ואומר בהקשר זה כי הדיון בטענות אלה עוררו אי-נוחות לפחות מהיבט ה"זיג-זג" לכאורה בטענות המדינה. ככל שהאמירות בעניינו של מאיר אברג'יל בבית המשפט המחוזי מקורן בטעות - ניתן להתפלא על כך שלא ניתן ביטוי לתיקון הטעות בהליכים נוספים שהתקיימו לאחר מכן, ואף בבית משפט זה. כשלעצמי, אני סבורה שעיון בכתב האישום מוביל למציאתן של נקודות דמיון בין השניים לצד חומרות שונות בעניינו של כל אחד מהם, ודי בכך כדי להביא בחשבון את עניינו של מאיר אברג'יל, גם אם ההשוואה אינה יכולה להיות מלאה. אולם, בסופו של דבר, החלטתי אינה מבוססת על כך בלבד - אלא בעיקר על ההתמשכות המובהקת של המעצר, לצד העדר צפי לשינוי של ממש בהתקדמות המשפט בטווח הנראה לעין - וכל זאת לנוכח האינדיקציות החיוביות העולות מן התסקיר.

23. סוף דבר: הערר נדחה. המשיב יעבור למעצר בפיקוח אלקטרוני בהתאם לאמור בהחלטתו של בית המשפט המחוזי. למותר לציין כי העברתו של המשיב למעצר בפיקוח אלקטרוני תיעשה אך לאחר השלמתם של כלל התנאים המגבילים שהושתו עליו ועל המפקחים בהחלטה האמורה, ובכלל זה הסדרת הערבבויות הנדרשות במזכירות בית המשפט המחוזי.

ניתנה היום, כ"ד בשבט התשע"ז (20.2.2017).

שׁוֹפֵט
